

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

datieren. Mit Rücksicht zur späten Entstehungszeit ist die Disposition mit dem zylinderförmigen Bergfried hinter dem Stirnwall ziemlich archaisch. Die Burg wurde offensichtlich in den Hussitenkriegen gewüstet, jedoch als ausgesprochen verödet wird sie erst im Jahre 1493 angeführt. Bei der Oberflächenuntersuchung hat man hier Keramik gefunden, die im Einklang mit den historischen Berichten ist und rahmenhaft können wir sie in das 14. - 15. Jahrhundert datieren.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM OPEVNĚNÉHO SÍDLA V TRATI "HRADISKO", K.Ú. ZBRASLAV /okr. Brno - venkov/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice /Obr. 35/

Ve vzdálenosti 2,3 km východojihovýchodně od kostela ve Zbraslavi se na konci ostrožny nad soutokem Bílé vody s vodotečí pramenící u Zbraslavi, nalézají pozůstatky opevněného sídla. Čelní část fortifikace je asi 410 m n.m. a směrem k východu mírně klesá. Šíjový příkop je 18 m široký a ještě dnes 4,5 až 5 m hluboký. Materiál byl navršen na obě strany na nízké valy a valy je příkop uzavřen i po bocích.

Předhradí má délku asi 50 m, jeho šířka kolísá mezi 33 a 50 m a na východě přechází plynule v okružní val obytného jádra. Přední, vyšší část předhradí je oddělena mírnou příčnou depresí od plošiny vzadu. Okružní příkop kolem jádra fortifikace je široký cca 12,5 m, val na severovýchodní straně mizí a není jasné, zda nebyl na příkrém svahu nutný, nebo zda během doby zmizel vlivem erozní činnosti. Jádro je lehce obdélné /26 x 21 m/ se zaoblenými rohy a kromě nevýrazné sníženiny na jihovýchodě na něm nejsou patrné žádné stopy po objektech. Na okrajích a svazích jádra je kamenná suť, pravděpodobně z rozpadlých zděných konstrukcí.

Stručný popis lokality podávají V. Nekuda a J. Unger¹ a ztotožňují hrádek s fortifikací na zaniklé středověké vesnici Lhotka, která bývá lokalizována k Litostrovu². Identifikace s hrádkem na zaniklé vesnici Lhotka připomínaném k roku 1420³ však nemusí být jednoznačná a není vyloučeno, že tuto fortifikaci bude možno ztotožnit se sídlem významného rodu 13. století - hradem pánů ze Zbraslavi⁴. Je logické, že významný rod, tak dlouho držící Zbraslav, nemohl zůstat bez vyhovujícího sídla, jemuž relikty opevnění na "Hradisku" velikostí odpovídají. Celková délka fortifikace přes 120 m i využitelná plocha přes 2 400 m² to plně dokládají. Písemným zprávám o Zbraslavi a pánech ze Zbraslavi ve 13. a 14. století odpovídají i archeologické nálezy. V. Nekuda a J. Unger⁵ uvádějí odtud 2 železné hroty šípů z luku s trnem na nasazení ratiště, okraj zásobnice a železné hřeby. Při povrchovém průzkumu v srpnu 1983 byl získán menší soubor keramiky, čítající 31 kusů. Ze souboru bylo vyskartováno 9 atypických výduť černé až černošedé barvy povrchu i lomu, vyrobených z hmoty obsahující středně zrnitý písek a slídu, a 5 atypických výduť, opatřených na povrchu šedočernou a šedoohnědou engobou, černého lomu, a vyrobené z hmoty obsahující tuhu a středně zrnitý písek. Zbytek souboru, čítající 17 kusů se skládá z jednoho svisle do okruží vytaženého okraje, 2 podhrdlí zdobených žlábků, 2 zlomků podsýpaných a hlazených den, 3 výduť ze silnostěnných zásobnicovitých nádob a 9 výduť zdobených hustšími mělkými širokými žlábků a v jednom případě žlábkovanou vlnicí. Povrch 4 fragmentů je opatřen šedoohnědou engobou a u dalších sedmi kusů má šedočernou až černou barvu, lom je černý. Hmota obsahuje tuhu a středně zrnitý, u silnostěnných fragmentů i hrubší písek. Šest dalších tenkostěnných zlomků je šedočerné až černé barvy povrchu, lom je černý a v jednom případě šedoohnědý. Materiál těchto šesti fragmentů obsahuje středně zrnitý písek a stopové slídu. Popsaný soubor keramiky lze rámcově datovat do 13. - 14. století⁶, což se nápadně shoduje se zprávami o pánech ze Zbraslavi, i zprávami o samostatné majetkové držbě, jež se vytrácí právě koncem 14. století. Objasnění osudů této lokality vyžaduje další výzkum.

Poznámky:

- 1 V. Nekuda - J. Unger, Hrádky a tvrže na Moravě, Brno 1981, 176 - 177.
- 2 V. Nekuda, Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno 1961, 132; L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I /A-L/, Praha 1970, 521.
- 3 PB III, 64 č. 269; jako pustá uváděna roku 1562; srov. ZDB XXVIII /sv. II., ed. T. Kalina/, 404 č. 68.
- 4 J. Pilnáček, Staromoravští rodové, Brno 1972, 366; L. Hosák, Historický místopis země Moravsko-slezské, Praha 1938, 206.
- 5 V. Nekuda - J. Unger, l.c., 176-177.
- 6 Archeologické nálezy jsou uloženy v AÚ ČSAV Brno.

Oberflächenuntersuchung des befestigten Wohnsitzes in der Flur "Hradisko", Katastralgebiet Zbraslav /Bez. Brno-venkov/. In einer Entfernung von 2,3 km ost-südöstlich von der Kirche in Zbraslav befinden sich am Ende der Sporenlage oberhalb des Zusammenflusses von Bílá voda mit dem Wasserlauf, der bei Zbraslav entspringt, Überreste eines befestigten Wohnsitzes. Die Sporenlage ist von einem 18 m breiten und bis 5 m tiefen Nackengraben durchschnitten, hinter dem sich die ca. 50 m lange, 33 bis 50 m breite Vorburg befindet, die im Osten in einen Ringwall des Wohnkernes übergeht, der von einem 12,5 m breiten Graben umgeben ist. Der Kern ist etwas rechteckig im Ausmaße von

26 x 21 m und auf seinen Rändern ist Steinschutt, vermutlich von den verfallenen gemauerten Konstruktionen. Die Identifizierung der Fortifikation mit dem Hausberg auf der Dorfwüstung Lhotka ist nicht eindeutig und es ist nicht ausgeschlossen, dass man diesen befestigten Wohnsitz mit der Burg des bedeutenden Geschlechtes des 13. Jahrhunderts, der Herren von Zbraslav, wird identifizieren können, die hier im 13. - 14. Jahrhundert erwähnt werden. Dieser Zeit entsprechen auch die Keramikfunde, die auf "Hradisko" bei Zbraslav bei Oberflächenuntersuchungen gewonnen wurden.

RETTUNGSAKTION IN PŘEROV /BEZ. PŘEROV/

Zdeněk Měřínský, Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Bei einer Untersuchung am Oberen Platz /Horní náměstí/ in Přerov, am 15. 12. 1983, wurden auch die im Raume um die Kirche des Hl. Georg verlaufenden Aushubarbeiten verfolgt. Hier hat man eine mittelalterliche Schicht erfasst, die näher nicht datierbare Skelettgräber, eventuell Teile von menschlichen Knochenüberresten und Keramik aus dem 11. - 12. sowie 13. - 18. Jh. enthielt. Die Arbeiten bei der Kirche des Hl. Georg werden auch im Jahre 1984 verfolgt werden.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY Z NÁMĚSTÍ V DRNHOLCI /okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 36/

V březnu 1980 byli pracovníci AÚ ČSAV upozorněni příslušníkem VB, že na náměstí Svobody v Drnholci byla při hloubení výkopu pro telefonní kabely porušena lidská kostra, u které byly nalezeny střepy. Při průzkumu výkopu vedeného před demolovaným domem č.p. 4 /parcela č. 106/2/ ve směru S - J, který byl dlouhý cca 10 m, široký 1 m a hluboký 1,20 m byly získány neúplné a porušené lidské kostry, nejméně čtyř jedinců. Jedna z lebek nesla na obou kostech skalních zelené zbarvení od patiny, patrně z bronzových záušnic. Dále bylo vyzvednuto větší množství keramických fragmentů, které pocházely z porušených objektů - zahloubených jam, rýsujiících se ve stěnách výkopu i z nevýrazné kulturní vrstvy, která se nacházela pod 50 cm mocnou vrstvou jílovité navážky a štěrku nad ní. Keramické zlomky /celkem 28 inventurních čísel/ pocházejí převážně z hrncovitých nádob, z nichž jeden střep byl na vnitřní straně opatřen světle hnědou polevou a některé další byly zdobeny radélkem. Uváděnou keramiku je možno datovat od konce 13. do počátku 16. století. Starší mohou být zlomky ze zásobnic, vyrobené z materiálu s vysokým obsahem tuhy. Dále se našly zvířecí kosti, zlomky železného předmětu a zbytky zuhelnatělých dřev. Zvláště výplň jedné z porušených jam byla výrazně prostoupena uhlíky.

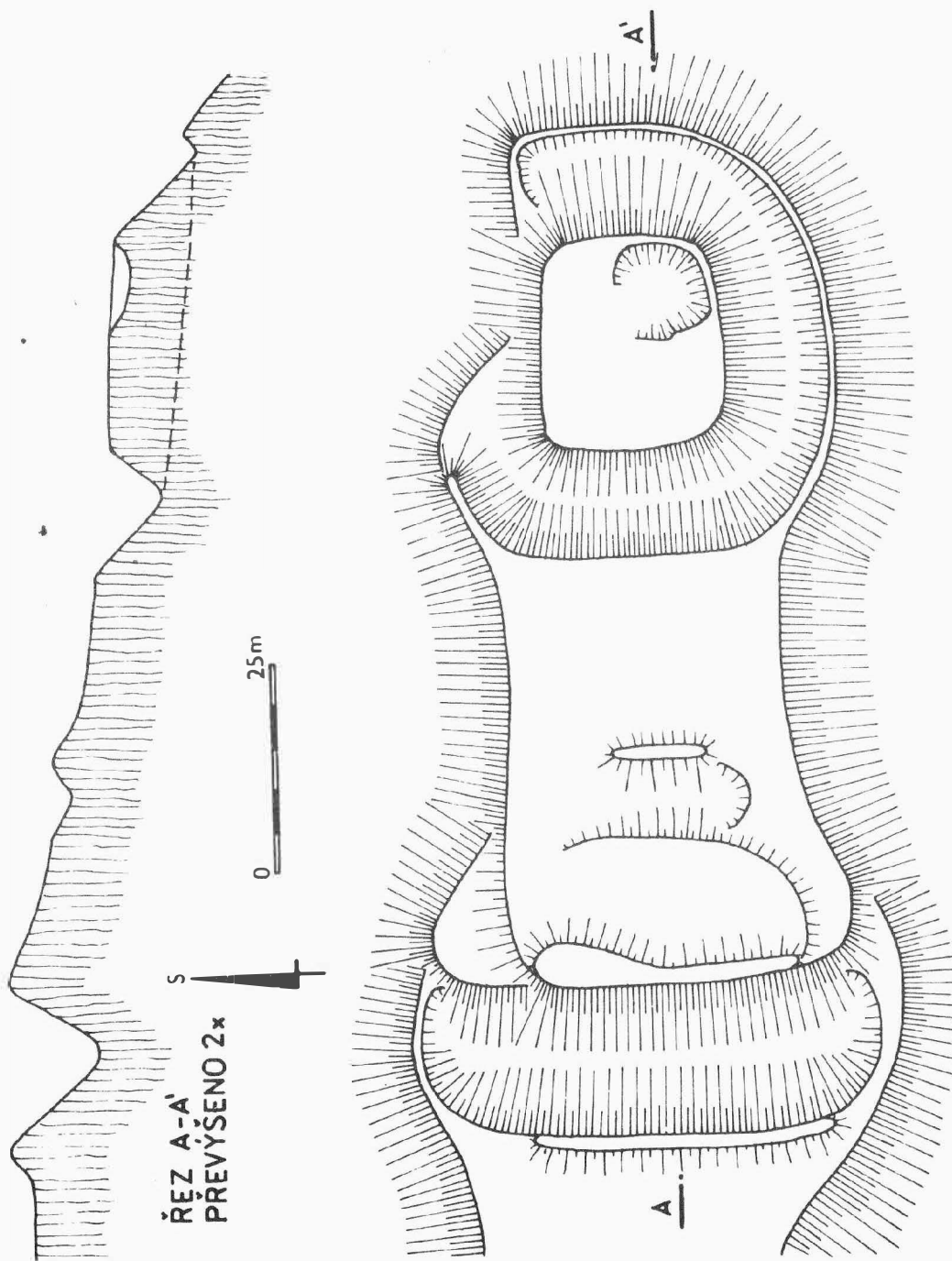
Archäologische Funde vom Dorfplatz in Drnholec /Bez. Břeclav/. Aus dem Aushub für ein Telefonkabel auf dem náměstí Svobody /Freiheitsplatz/ in Drnholec, vor dem demolierten Haus Nr. 4, wurden unkomplette und gestörte Menschengeskellette von mindestens vier Individuen gewonnen. Auf einem von den Schädeln /auf den Schläfenknochen/ hat man Patinaspuren, vermutlich von bronzenen Schläfenringen, festgestellt. Die aus eingetieften Gruben und einer nicht ausdrucksvollen Kulturschicht, unter einer 50 cm mächtigen Aufschüttung stammenden keramischen Fragmente, kann man vom Ende des 13. in den Beginn des 16. Jh. datieren. Alter können Bruchstücke von Vorratsgefäßen sein, die aus einem Material mit hohem Graphitinhalt hergestellt sind. Ferner fand man Tierknochen, Bruchstücke eines Eisengegenstandes und verkohlter Hölzer.

STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK U VŘESOVIC /okr. Hodonín/

Pavel Kouřil, Jindra Nekvasil, AÚ ČSAV Brno

O jedné sobotě na jaře 1983 putovali oba referenti jižní částí Chřibů a ověřovali si poznatky z tamějších pravěkých i středověkých opevnění. Druhý, starší z referentů vzpomněl si na svůj výlet o prázdninách roku 1946, kdy narazil v chřibských lesích na nějaké opevnění. Tenkrát mu nevěnoval pozornost a časem na svůj objev zapomněl. Vzhledem k tomu, že ani v archívních soupisech ani v literatuře není z tohoto místa uváděno hradisko, pokusili jsme se zmíněnou lokalitu znovu objevit. Pastili jsme se po stejné trase jako kdysi a lokalitu se podařilo najít.

Směrem k severovýchodu za vesnici Vřesovice začínají lesy a terén se tu zdvihá prudkou strání ke kótě 405,9 m n.m. Strán je ukončena ostrým příčným hřbetem, za kterým se táhne úžlabina a za ní se zase terén ostře zdvihá vzhůru. Nejvyšší místo tohoto hřbetu bylo využito k vybudování typicky středověkého opevnění. Vlastní areál má oválný tvar asi 37 m dlouhý ve směru hřbetu, orientovaný od jihovýchodu k se-

Obr. 35

Zbra slav /okr. Brno-venkov/. Púdorys a profil opevněného sídla v trati "Hradisko", - Grundriß und Profil des befestigten Wohnsitzes in der Flur "Hradisko". Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Řihovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně